

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 27 stycznia 2011 r.

Sygn. akt SK 23/10

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KANCELARIA	
wpl. dnia	27. 01. 2011
L.dz.	L. zał. ....

Trybunał Konstytucyjny

Na podstawie art. 34 ust. 1 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przedkładam wyjaśnienia w sprawie skargi konstytucyjnej z dnia 24 lutego 2010 r. (sygn. akt SK 23/10), jednocześnie wnosząc o stwierdzenie, że art. 547 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.) w zakresie, w jakim nie przyznaje zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania, **nie jest niezgodny** z art. 78 Konstytucji oraz z art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 Konstytucji.

Uzasadnienie

I. Uwaga wstępna

Na wstępie wymaga zauważenia, że Trybunał Konstytucyjny odniósł się już częściowo do skargi konstytucyjnej K H . Mianowicie, mocą postanowienia z 6 września 2010 r. (sygn. akt Ts 50/10), odmówił nadania jej dalszego biegu w zakresie art. 544 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 ze zm.; dalej jako k.p.k.). W uzasadnieniu wskazanego postanowienia Trybunał Konstytucyjny zakwestionował m.in. stanowisko skarżącej, zgodnie z którym z „niemożności zaskarżenia orzeczeń wydanych przez sąd apelacyjny na skutek wniesienia wniosku o wznowienie postępowania” można wywieść „naruszenie prawa do sądu właściwego” (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Wskazał przy tym dodatkowo, iż „niemożność zaskarżenia orzeczenia oddalającego wniosek o wznowienie postępowania, a wydanego przez sąd apelacyjny, nie wynika bezpośrednio z brzmienia zaskarżonego art. 544 § 1 k.p.k., tylko z art. 547 § 1 k.p.k., regulującego środki odwoławcze od postanowień wydanych na skutek wniesienia wniosku o wznowienie postępowania”.

Z uwagi na powyższe, przedmiotem dalszej analizy może być tylko ta część skargi konstytucyjnej K H , która nie została objęta wskazanym postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z 6 września 2010 r. (sygn. akt Ts 50/10). Część ta dotyczy zgodności art. 547 § 1 k.p.k. „w zakresie, w jakim nie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania” z art. 78 Konstytucji oraz z art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 Konstytucji.

II. Przedmiot kontroli

1. Artykuł 547 k.p.k. stanowi:

- „§ 1. Na postanowienie oddalające wniosek [o wznowienie postępowania – uwaga własna] lub pozostawiające go bez rozpoznania przysługuje zażalenie, chyba że orzekł o tym sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy.
- § 2. Orzekając o wznowieniu postępowania, sąd uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania. Od tego orzeczenia środek odwoławczy nie przysługuje.
- § 3. Uchylając zaskarżone orzeczenie, sąd może wyrokiem uniewinnić oskarżonego, jeżeli nowe fakty lub dowody wskazują na to, że orzeczenie to jest oczywiście niesłuszne, albo też postępowanie umorzyć. Od wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie przysługuje środek odwoławczy.
- § 4. Od orzeczeń, o których mowa w § 3, wydanych przez Sąd Najwyższy, środek odwoławczy nie przysługuje”.

2. Skarżąca nie kwestionuje art. 547 k.p.k. w całości, lecz jedynie jego § 1 i to wyłącznie „w zakresie w jakim nie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania”.

3. Zgodnie z art. 544 § 1 i 2 k.p.k., właściwymi do orzekania w przedmiocie wznowienia postępowania są: sąd okręgowy (w sprawach zakończonych orzeczeniem sądu rejonowego), sąd apelacyjny (w sprawach zakończonych orzeczeniem sądu okręgowego) i Sąd Najwyższy (w sprawach zakończonych orzeczeniem sądu apelacyjnego lub Sądu Najwyższego). Przy czym – jak stanowi kwestionowany przez skarżącą art. 547 § 1 k.p.k. – zażalenie na postanowienie oddalające wniosek o wznowienie postępowania lub pozostawiające go bez rozpoznania przysługuje jedynie wówczas, gdy orzekł o tym sąd okręgowy. Tym samym wydanie takich postanowień przez sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy nie otwiera drogi do wniesienia zażalenia (szerzej na ten temat – zob. np. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. P. Hofmański, t. III, Warszawa 2007, komentarz do art. 547, nb. 5; A. Sakowicz [w:] K.T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks postępowania karnego*.

Komentarz, Warszawa 2009, komentarz do art. 544, nb. 1 i n. oraz komentarz do art. 547, nb. 2 i n.).

Trzeba mieć jednak na uwadze, że „mimo ustawowej niedopuszczalności środka odwoławczego od wydanego przez sąd apelacyjny postanowienia o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania, dopuszczalne jest zażalenie do Sądu Najwyższego na zarządzenie prezesa sądu apelacyjnego, odmawiające przyjęcia niedopuszczalnego środka odwoławczego” (P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek [w:] *Kodeks...*, komentarz do art. 547, nb. 5; zob. też A. Sakowicz [w:] K.T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks...*, komentarz do art. 547, nb. 3; postanowienie SN z 4 lutego 1998 r., sygn. akt III KZ 199/97; odmiennie jednak SN w postanowieniu z 19 lipca 1994 r., sygn. akt II KO 52/94). Taka procedura zażaleniowa miała zresztą miejsce w sprawie skarżącej. Jednakże – z uwagi na to, że jej przedmiotem jest wyłącznie weryfikacja prawidłowości zarządzenia prezesa sądu apelacyjnego odmawiającego przyjęcia niedopuszczalnego środka odwoławczego, nie zaś kontrola postanowienia sądu apelacyjnego oddalającego wniosek o wznowienie postępowania – nie mogła ona uczynić zadość oczekiwaniom skarżącej, wyrażonym w skardze konstytucyjnej.

Należy także zauważyć, że w obowiązującym stanie prawnym możliwe jest wielokrotne i nieograniczone terminem składanie wniosku o wznowienie postępowania. Konieczne jest jednak uwzględnienie tego, że „jeśli prawomocnie oddalono wniosek o wznowienie postępowania, to ponowny wniosek co do tego samego skazanego i w tej samej sprawie musi opierać się na innych podstawach lub dowodach nieznanymi przedtem sądowi” (A. Sakowicz [w:] K.T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks...*, komentarz do art. 547, nb. 4 i przywołane tam postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie z: 4 lutego 2004 r., sygn. akt II AKw 200/03 i 5 marca 2003 r., sygn. akt II AKa 185/02 oraz postanowienie SN z 9 lutego 1980 r., sygn. akt IV KO 72/79; zob. też np. Z. Świda [w:] *Kodeks postępowania karnego – komentarz OnLine (Legalis)*, red. J. Skorupka, komentarz do art. 547, teza 4).

III. Prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji oraz zasada równości

1. Zarzuty skarżące

1. Analiza skargi konstytucyjnej wraz z uzasadnieniem prowadzi do wniosku, że – w ocenie skarżącej – art. 547 § 1 k.p.k. „w zakresie, w jakim nie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania” pozostaje w sprzeczności z prawem do „zaskarzania orzeczeń sądowych wydanych w I instancji” (art. 78 Konstytucji) oraz z zasadą „równości w prawie do zaskarzania orzeczeń sądowych wydanych w I Inst.” (art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 Konstytucji).

Skarżąca wywodzi, że ustawodawca – nie przewidując zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania – uchybił gwarancji „sprzężenia rozstrzygnięcia i jego kontroli” i pozbawił ją „prawa do zaskarżenia orzeczenia wydanego w sprawie o wznowienie”.

Ponadto, zdaniem skarżącej, konstytucyjny „nakaz równego traktowania (...) podmiotów znajdujących się w identycznym położeniu prawnym” rodzi obowiązek stworzenia (otworzenia) „drogi kontroli” postanowienia sądu apelacyjnego oddalającego wniosek o wznowienie postępowania, tak jak ma to miejsce w wypadku analogicznego postanowienia sądu okręgowego. Przyjmuje ona przy tym, że w kwestionowanym stanie prawnym „wspólną cechą podmiotów jest oddalenie wniosku o wznowienie, a bez znaczenia jest jaki sąd (jakiego szczebla w ustroju sądów powszechnych) takiego oddalenia dokonał”.

2. Pismem z 22 grudnia 2010 r. (RPO-660700-II/10/MK) udział w niniejszym postępowaniu zgłosił Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej jako RPO), działając na podstawie art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.). Przedstawił on jednocześnie stanowisko, że art. 547 § 1 k.p.k. „w zakresie, w jakim pozbawia stronę prawa do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania, jest niezgodny z art. 78 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji”.

RPO poparł, w bardziej rozbudowanej formie, argumentację przedstawioną przez skarżącą i – podobnie jak ona – uznał, że „postanowienie sądu apelacyjnego w przedmiocie oddalenia wniosku o wznowienie postępowania ma dla strony daleko idące konsekwencje i powinno być poddane kontroli merytorycznej przez sąd wyższej instancji”. Ponadto, brak takiej kontroli w kontekście zaskarżalności postanowienia sądu okręgowego oddalającego wnioski o wznowienie postępowania – w ocenie RPO – „jawi się jako niezasadne i naruszające dyspozycję art. 32 ust. 1 Konstytucji” rozwiązanie, determinowane wyłącznie tym, jaki sąd orzekł w tym przedmiocie.

2. Wzorce konstytucyjne

1. Artykuł 78 Konstytucji stanowi: „Każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa”. W przepisie tym wyrażono samoistne prawo podmiotowe strony każdego postępowania (nie tylko sądowego) do uruchomienia procedury weryfikującej prawidłowość rozstrzygnięć wydawanych przez organ działający w pierwszej instancji. Owe prawo podmiotowe wpływa także na ukształtowanie prawa przedmiotowego, bowiem determinuje sposób uformowania procedur sądowych i administracyjnych, a tym samym oddziałuje na organizację sądownictwa i władz administracyjnych (zob. L. Garlicki [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. V, Warszawa 2007, komentarz do art. 78, s. 1-2; wyrok TK z 18 października 2004 r., sygn. akt P 8/04).

W świetle art. 78 zd. 2 Konstytucji nie ulega wątpliwości, że prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji nie ma charakteru absolutnego. Możliwe jest zatem ustanawianie w tym zakresie wyjątków, przy czym musi to następować w drodze ustawy i w zgodzie z innymi wymogami wynikającymi z art. 31 ust. 3 Konstytucji (zob. np. wyroki TK z: 12 czerwca 2002 r., sygn. akt P 13/01; 18 kwietnia 2005 r., sygn. akt SK 6/05).

Mimo, że ustawa zasadnicza nie precyzuje charakteru wyjątków (w tym ich zakresu podmiotowego i przedmiotowego) od zasady zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydawanych w pierwszej instancji, to w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się: „Nie oznacza to jednak, iż ustawodawca ma pełną, niczym nieskrępowaną swobodę w ustalaniu katalogu takich wyjątków. W pierwszym rzędzie

należy liczyć się z tym, iż nie mogą one prowadzić do naruszenia innych norm konstytucyjnych. Ponadto, nie mogą powodować przekreślenia samej zasady ogólnej, która na gruncie zwykłego ustawodawstwa stałaby się *de facto* wyjątkiem od wprowadzanej w różnych regulacjach procesowych reguły postępowania jednoinstancyjnego. Należy zatem uznać, że odstępstwo od reguły wyznaczonej treścią normatywną art. 78 Konstytucji w każdym razie powinno być podyktowane szczególnymi okolicznościami, które usprawiedliwiałyby pozbawienie strony postępowania środka odwoławczego” (wyrok TK z 12 czerwca 2002 r., sygn. akt P 13/01; zob. też wyrok TK z 2 lipca 2009 r., sygn. akt K 1/07).

2. W art. 32 Konstytucji unormowano zasadę równości. Nastąpiło to przez określenie w ust. 1 ogólnego pojęcia i zakresu tej zasady („Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne”) oraz sformułowanie w ust. 2 zakazu dyskryminacji („Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny”) – zob. L. Garlicki [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. III, Warszawa 2003, komentarz do art. 32, s. 5 i n.; wyroki TK z: 23 października 2001 r., sygn. akt K 22/01; 2 kwietnia 2003 r., sygn. akt K 13/02.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że istotą zasady równości jest „równe traktowanie wszystkich podmiotów charakteryzujących się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną)”. Zatem „wszystkie podmioty charakteryzujące się daną cechą istotną w równym stopniu, mają być traktowane równo, tzn. według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących (...). Oznacza to jednocześnie dopuszczalność zróżnicowania sytuacji prawnej różnych podmiotów (...). Dopiero, jeżeli kontrolowana norma traktuje odmiennie adresatów, którzy odznaczają się określoną cechą wspólną, to mamy do czynienia z odstępstwem od zasady równości (...). (...) takie odstępstwo nie musi jednak oznaczać naruszenia art. 32 konstytucji. Niezbędna jest wówczas ocena przyjętego kryterium zróżnicowania” (wyrok TK z 17 stycznia 2001 r., sygn. akt K 5/00; zob. też np. orzeczenie TK z 28 listopada 1995 r., sygn. akt K 17/95 oraz wyroki TK z: 9 czerwca 1998 r., sygn. akt K 28/97; 20 października 1998 r., sygn. akt K 7/98; 28 marca 2007 r., sygn. akt K 40/04; 18 lipca 2008 r., sygn. akt P 27/07; 18 listopada 2008 r., sygn. akt P 47/07).

Trybunał Konstytucyjny stoi przy tym na stanowisku, że: „Aby odpowiedzieć na pytanie, czy dane kryterium może stanowić podstawę różnicowania podmiotów prawa, charakteryzujących się wspólną cechą istotną, należy rozstrzygnąć: 1) czy kryterium to pozostaje w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji; 2) czy waga interesu, któremu różnicowanie ma służyć pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania; 3) czy kryterium różnicowania pozostaje w związku z innymi wartościami, zasadami, czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych” (wyrok TK z 20 października 1998 r., sygn. akt K 7/98; zob. też np. wyroki TK z: 9 czerwca 1998 r., sygn. akt K 28/97; 28 marca 2007 r., sygn. akt K 40/04; 7 listopada 2007 r., sygn. akt K 18/06; 1 kwietnia 2008 r., sygn. akt SK 77/06; 18 lipca 2008 r., sygn. akt P 27/07; 18 listopada 2008 r., sygn. akt P 47/07).

3. Analiza zgodności

1. Niewątpliwie rację ma skarżąca, kiedy wskazuje, że – wobec treści art. 547 § 1 k.p.k. – nie przysługuje jej zażalenie na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania. Nie oznacza to jednak, że taki stan rzeczy pozostaje w sprzeczności ze wskazywanymi w skardze wzorcami konstytucyjnymi.

2. W związku z tym, że skarżąca za zasadniczy wzorzec kontroli konstytucyjności w niniejszej sprawie przyjęła art. 78 ustawy zasadniczej, należy podkreślić, iż literalne brzmienie tego przepisu („Każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji”) nie pozwala rozciągać jego zakresu na orzeczenia zapadłe w II instancji. Innymi słowy, wyrażone w art. 78 Konstytucji prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji odnosi się tylko do tych z nich, które wydano w I instancji.

Powyższe stanowisko znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, który konsekwentnie przyjmuje, że: „Zastosowanie językowych reguł wykładni prowadzi do wniosku, że ani art. 78 Konstytucji, ani art. 176 ust. 1 Konstytucji nie gwarantują możliwości zaskarżenia orzeczeń sądów drugiej instancji. Korespondująca z zasadą demokratycznego państwa prawa oraz wzmacniająca

prawo do sądu treść obu przepisów przewiduje jedynie zaskarżalność rozstrzygnięć zapadłych w pierwszej instancji. W obu wypadkach nie ma podstaw do konstruowania konstytucyjnego prawa podmiotowego do trójinstancyjnego postępowania sądowego” (wyrok TK z 12 stycznia 2010 r., sygn. akt SK 2/09 i przywołane tam inne wyroki TK z: 19 marca 2001 r., sygn. akt SK 8/02; 1 lutego 2005 r., sygn. akt SK 62/03 oraz postanowienia TK z: 13 listopada 2001 r., sygn. akt Ts 117/01; 23 stycznia 2002 r., sygn. akt Ts 117/01; zob. też B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2009, komentarz do art. 78, nb. 2; L. Garlicki [w:] *Konstytucja...*, komentarz do art. 78, s. 6).

Mając na uwadze powyższe, konieczne staje się ustalenie, czy – stanowiące przedmiot zainteresowania w niniejszej sprawie – postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania jest orzeczeniem wydawanym w pierwszej, czy też w drugiej instancji.

3. Przede wszystkim należy zauważyć, że w doktrynie i orzecznictwie z zakresu postępowania karnego przyjmuje się, iż sądy okręgowy i apelacyjny – orzekając w przedmiocie wznowienia postępowania – nie działają jako sądy odwoławcze, lecz jako sądy I instancji. Uzasadnienie tego stanowiska jest dość lakoniczne i ogranicza się w zasadzie do stwierdzenia, że „wznowienie postępowania zakończone prawomocnym orzeczeniem jest środkiem szczególnym” (zob. np. A. Sakowicz [w:] K.T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks...*, komentarz do art. 544, nb. 5; S. Zabłocki [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. Z. Gostyński, R.A. Stefański, S. Zabłocki, t. III, Warszawa 2004, s. 704; postanowienia SN z: 16 lipca 1970 r., sygn. akt VI KZP 13/70; 22 maja 1975 r., sygn. akt VI KZP 3/75; 29 października 1997 r., sygn. akt II KZ 130/97; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 4 października 2002 r., sygn. akt II AKz 577/02).

Powyższych ustaleń doktryny i judykatury z zakresu postępowania karnego w odniesieniu do – stanowiącego przedmiot zainteresowania w niniejszej sprawie – postanowienia sądu apelacyjnego w przedmiocie wznowienia postępowania nie można podzielić na gruncie Konstytucji. Tu bowiem przyjmuje się, że „o kwalifikacji postępowania jako pierwszej lub drugiej instancji nie może rozstrzygać jedynie fakt, że sąd w pewnym zakresie dokonywa nowych ustaleń lub rozpoznaje daną kwestię «po raz pierwszy». Za utrwalony i dominujący w orzecznictwie konstytucyjnym

można uznać pogląd, zgodnie z którym «sądem pierwszej instancji jest ten, przed którym rozpoczyna się postępowanie sądowe, w wyniku którego organ ten ma wydać rozstrzygnięcie dotyczące sporu istniejącego między stronami» (...) Instancyjność związana jest z oceną procesu decyzyjnego, który legł u podstaw pierwszego rozstrzygnięcia w sprawie, a nie jedynie z oceną faktów lub rozstrzygnięciem kwestii incydentalnych (...) Przeciwnie rozumowanie prowadziłoby do wniosku, że orzeczenie sądu odwoławczego oparte na ustaleniach odmiennych od ustaleń sądu niższej instancji byłoby traktowane jako orzeczenie pierwszoinstancyjne, od którego powinien przysługiwać środek odwoławczy” (wyrok TK z 12 stycznia 2010 r., sygn. akt SK 2/09; zob. też np. wyroki TK z: 12 czerwca 2002 r., sygn. akt P 13/01; 1 lutego 2005 r., sygn. akt SK 62/03, a także postanowienie TK z 12 września 2007, sygn. akt Ts168/06). Trybunał Konstytucyjny wskazuje w tym zakresie również, iż: „Jeśli sąd odwoławczy, kontrolując orzeczenie sądu niższej instancji i oceniając materiał dowodowy zebrany w postępowaniu, poprawia dostrzeżone błędy, to z istoty rzeczy zawsze wydaje orzeczenie jako sąd II instancji. Przyjęcie założenia, iż sąd apelacyjny staje się – choćby w ograniczonym zakresie – sądem pierwszej instancji, skutkowałoby swego rodzaju trójinstancyjnością postępowania, bowiem od jego orzeczenia przysługiwać by musiał jakiś środek zaskarżenia – swoista apelacja od wyroku apelacyjnego” (wyrok TK z 11 marca 2003 r., sygn. akt SK 8/02; zob. też wyrok TK z 12 stycznia 2010 r., sygn. akt SK 2/09). Między innymi powyższe ustalenia dały Trybunałowi Konstytucyjnemu podstawę do uznania, że wydawane w postępowaniu cywilnym postanowienie sądu apelacyjnego o odrzuceniu skargi o wznowienie jest orzeczeniem wydawanym przez sąd II instancji (zob. wyrok TK z 12 stycznia 2010 r., sygn. akt SK 2/09).

Przytoczone rozważania Trybunału Konstytucyjnego, choć poczynione na gruncie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.), należy odnieść także do postępowania karnego, a ściślej do wydawanego w tym postępowaniu postanowienia sądu apelacyjnego w przedmiocie wznowienia. Trzeba przy tym mieć na uwadze, że sąd apelacyjny – wydając takie postanowienie – co prawda dokonuje „nowych ustaleń” w zakresie istnienia podstaw do wznowienia postępowania i rozpoznaje tą kwestię „po raz pierwszy”. Niemniej jednak nie rozpoczyna on postępowania, w wyniku którego ma zostać wydane rozstrzygnięcie co do istoty sprawy (jest nią przede wszystkim kwestia odpowiedzialności karnej oskarżonego), co czyniłoby go sądem I instancji. Co więcej,

sąd apelacyjny orzekając w przedmiocie wznowienia postępowania nie odnosi się w ogóle do istoty sprawy, a jedynie bada, czy istnieją przesłanki do wydania takiego orzeczenia („Przedmiotem rozstrzygnięcia w postępowaniu o wznowienie jest kwestia istnienia podstaw do wznowienia postępowania, nie zaś kwestia odpowiedzialności karnej, której dotyczy prawomocne orzeczenie kończące postępowanie sądowe” – P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek [w:] *Kodeks...*, komentarz do art. 540, nb. 4; zob. też postanowienia SN z: 17 lipca 1997 r., sygn. akt V KZ 93/97; 29 października 1997 r., sygn. akt II KZ 130/97; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 8 czerwca 2000 r., sygn. akt II AKo 27/00). Sąd apelacyjny pełni tu zatem tylko funkcję kontrolną wobec prawomocnie zakończzonego postępowania karnego, w którym rozstrzygnięto już o odpowiedzialności karnej oskarżonego. Nakazuje to przyjąć, że orzekając w przedmiocie wznowienia postępowania działa on wyłącznie jako sąd II instancji.

Przeciwko uznaniu orzekania sądu apelacyjnego w przedmiocie wznowienia postępowania za orzekanie w I instancji przemawia również charakter tego postępowania, nakazujący zaliczyć je do klasy nadzwyczajnych środków zaskarżenia (o prawidłowości takiej kwalifikacji świadczy już tytuł działu XI k.p.k., w którym umieszczono rozdział poświęcony wznowieniu postępowania – „Nadzwyczajne środki zaskarżenia”). Owe nadzwyczajne środki zaskarżenia to „środki prawne służące do wywołania kontroli i wzruszenia prawomocnego orzeczenia sądowego kończącego postępowanie. Chodzi tu więc o zrewidowanie rozstrzygnięć zawartych w orzeczeniu sądu, które nie podlega już zaskarżeniu w zwykłym trybie instancji. Środki te spełniają zatem rolę swoistego wentyla bezpieczeństwa, stwarzając możliwość eliminowania najpoważniejszych błędów wymiaru sprawiedliwości zawartych w prawomocnych orzeczeniach kończących postępowanie”. Specyfika wznowienia postępowania jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia polega na tym, że „ma na celu uchylene orzeczenia z uwagi na okoliczności, jakie zaistniały poza postępowaniem, a mogły mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia” (T. Grzegorzcyk [w:] T. Grzegorzcyk, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2003, s. 861 i 879). Wskazany charakter postępowania wznowieniowego nie pozwala przyjąć, że nosi ono cechy postępowania I instancyjnego, a tym samym orzeczenie w przedmiocie wznowienia postępowania nie jest orzeczeniem wydanym w I instancji.

4. Zdając sobie sprawę z różnic zachodzących między postępowaniem cywilnym a postępowaniem karnym, warto również zauważyć, że w doktrynie i orzecznictwie z zakresu postępowania cywilnego w zasadzie bezsporne jest, że „rozpoznanie (odrzućenie) skargi o wznowienie postępowania przez sąd drugiej instancji nie powoduje możliwości uznania tego rozstrzygnięcia jako pierwszoinstancyjnego (...), mimo, że sąd ten w przedmiocie wznowienia orzekał jako pierwszy. Sąd jest sądem pierwszej lub drugiej instancji nie w zależności od tego, czy daną kwestię rozpoznaje jako pierwszy lub drugi. Decyduje o tym rozpoznawanie sprawy jako takiej a nie kwestii pobocznej lub środka wniesionego po rozpoznaniu sprawy” (postanowienie SN z 22 lipca 1999 r., sygn. akt I PKN 312/99; zob. też np. postanowienie SN z 8 maja 1981 r., sygn. akt I PZ 17/81; K. Kołakowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. K. Piasecki, t. II, Warszawa 2010, komentarz do art. 394, nb. 11 i cytowane tam orzecznictwo).

Analizując – prezentowane w doktrynie i orzecznictwie z zakresu postępowania cywilnego – kryteria uznawania sądu za orzekający w pierwszej lub drugiej instancji, nie trudno zauważyć, że korespondują one z poglądami Trybunału Konstytucyjnego na ten temat.

5. Mając na uwadze poczynione rozważania przyjąć należy, iż postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania jest orzeczeniem wydanym w II instancji. Tym samym nie ma do niego zastosowania art. 78 Konstytucji, co nakazuje uznać ten wzorzec za nieadekwatny w niniejszej sprawie (zob. wyrok TK z 12 stycznia 2010 r., sygn. akt SK 2/09).

Zatem art. 547 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim nie przyznaje zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek o wznowienie postępowania, **nie jest niezgodny z art. 78 Konstytucji.**

6. Nieadekwatność art. 78 Konstytucji bezpośrednio rzutuje również na ocenę drugiego zarzutu skarżącej, zgodnie z którym kwestionowana regulacja narusza zasadę „równości w prawie do zaskarżania orzeczeń sądowych wydanych w I Inst.” (art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 Konstytucji).

Uwzględniając, że w niniejszej sprawie nie mamy do czynienia z orzeczeniem sądowym wydanym w I instancji, co uniemożliwia odwoływanie się do art. 78 Konstytucji, a także mając na uwadze niemożność uznania – w wypadku pominięcia

art. 78 ustawy zasadniczej jako wzorca kontroli – art. 32 ust. 1 Konstytucji za samodzielny wzorzec w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną (zob. np. postanowienia TK z: 24 października 2001 r., sygn. akt SK 10/01; 28 października 2008 r., sygn. akt Ts 177/08; 1 kwietnia 2009 r., sygn. akt SK 42/07; 25 listopada 2009 r., sygn. akt SK 30/07; 26 listopada 2009 r., sygn. akt SK 7/08 oraz wyroki TK z: 1 kwietnia 2008 r., sygn. akt SK 96/06; 12 stycznia 2010 r., sygn. akt SK 2/09; 23 marca 2010 r., sygn. akt SK 47/08), przyjąć należy, iż art. 547 § 1 k.p.k., w zakresie wskazanym w *petitum* niniejszego pisma, **nie jest niezgodny** z art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 Konstytucji (zob. wyrok TK z 9 listopada 2010 r., sygn. akt SK 10/08).

7. Dla porządku należy dodatkowo wskazać, że problem konstytucyjności art. 547 § 1 k.p.k. był już kilkakrotnie analizowany przez Sąd Najwyższy. Organ ten konsekwentnie uznaje kwestionowany przepis za nienaruszający art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji, co spotyka się z aprobatą przedstawicieli doktryny (zob. np. Z. Świda [w:] *Kodeks...*, komentarz do art. 547, tezy 6 i 7).

I tak w postanowieniu Sądu Najwyższego z 6 maja 2003 r. (sygn. akt III KZ 13/03) stwierdzono: „Cytowane rozwiązania ustawowe [art. 547 § 1 k.p.k. – uwaga własna] mają charakter wyjątku od gwarantowanego przez art. 78 konstytucji RP prawa do zaskarżania orzeczeń i są uzasadnione szczególnym, nadzwyczajnym (po uprawomocnieniu się orzeczeń w zasadzie co do istoty sprawy), charakterem postępowań wznowieniowych i kasacyjnych, które są powszechne, obejmują specyficzny zakres kontroli sądowej oraz ekstraordynaryjne ograniczenia. Wbrew sugestiom Autora zażalenia analizowane regulacje prawa polskiego nie są również sprzeczne z postanowieniami Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a w szczególności z jej art. 13 oraz z art. 2 Protokołu Nr 7 do tej Konwencji (ratyfikowanego przez Polskę w dniu 4 listopada 2002 r. – Dz.U. z 2003 Nr 42, poz. 364). Przepis art. 13 nie gwarantuje bowiem prawa do skutecznego środka odwoławczego w sprawach karnych (decyzja Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 1 lipca 1998 r. *Kopczyński versus Poland*), zaś z kolei przepis art. 2 Protokołu Nr 7 dotyczy wprawdzie prawa do odwołania się w sprawach karnych, ale wyłącznie w kwestii winy i kary”.

Z kolei w postanowieniu z 16 marca 2006 r. (sygn. akt V KZ 10/06) Sąd Najwyższy wywiódł: „Nie budzi wątpliwości, że art. 547 § 1 k.p.k. wyłącza możliwość

zaskarżenia postanowienia o odmowie wznowienia postępowania. Wydał je sąd wyższy niż sąd okręgowy, czyli jak w tej sprawie - Sąd Apelacyjny. Rozwiązanie to nie narusza jednak art. 176 ust. 1 Konstytucji głoszącego, że postępowanie sądowe jest co najmniej dwuinstancyjne. Należy bowiem mieć na uwadze, że art. 547 § 1 k.p.k. dotyczy nadzwyczajnego środka zaskarżenia, jakim jest wniosek o wznowienie postępowania, składany już po prawomocnym, z założenia dwuinstancyjnym, czyli spełniającym wymogi ustawy zasadniczej, postępowaniu. Dlatego nadzwyczajne środki zaskarżenia mogą podlegać określonym ograniczeniom, w tym także w zakresie możliwości występowania z środkiem odwoławczym, czyli odnośnie wymogu dwuinstancyjności. Przy wniosku o wznowienie należy też mieć uwadze, że – odmienne niż przy kasacji – nie jest on ograniczony żadnym terminem i nie jest wykluczone wielokrotne jego składanie z powołaniem się na nowe dodatkowe okoliczności lub inne jeszcze podstawy tego wznowienia”.

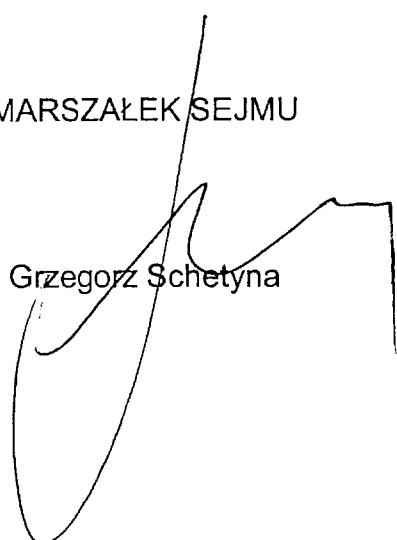
Analogiczne stanowisko Sąd Najwyższy zaprezentował w postanowieniu z 22 listopada 2006 r. (sygn. akt V KZ 44/06): „Wskazany przepis art. 176 ust. 1 Konstytucji RP nie może być rozważany w oderwaniu od unormowania art. 78 ustawy zasadniczej, z którego wynika, że jakkolwiek każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, to wyjątki od tej zasady i tryb zaskarzania określa ustawa. Za ustawę, w rozumieniu przytaczanego unormowania, należy traktować przepis art. 547 k.p.k. wskazujący, które z orzeczeń wydawanych przez poszczególne organy właściwe do rozpoznawania wniosków o wznowienie postępowania, podlegają zaskarżeniu. Wynikający z treści § 1 tego przepisu wyjątek, w myśl którego nie przysługuje zażalenie na postanowienie oddalające wniosek lub pozostawiające go bez rozpoznania, wydane m.in. przez sąd apelacyjny, ma zatem swoje umocowanie w treści przytaczanego uregulowania konstytucyjnego. Należy podkreślić, odwołując się w tym miejscu do wyrażanych już przez Sąd Najwyższy poglądów (...), że wskazane rozwiązanie ustawowe, podobnie jak dotyczące kasacji, «jest uzasadnione szczególnym, nadzwyczajnym (po uprawomocnieniu się orzeczenia) charakterem postępowania wznowieniowego, które obejmuje specyficzny zakres kontroli sądowej oraz ekstraordynaryjne ograniczenia»”.

Powyższe ustalenia Sądu Najwyższego stanowią – jak się zdaje – konsekwencję prezentowanego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego stanowiska, zgodnie z którym wznowienie postępowania stanowi „szczególną sytuację procesową”, która nie jest objęta „wszystkimi gwarancjami prawa do sądu

oraz powiązanej z nim zasady dwuinstancyjności postępowania” (wyrok TK z 12 stycznia 2010 r., sygn. akt SK 2/09 i przywołane tam postanowienia TK z: 18 stycznia 2006 r., sygn. akt Ts 55/05; 28 lutego 2006 r., sygn. akt Ts 218/05; 29 czerwca 2006 r., sygn. akt Ts 168/05; 21 lipca 2009 r., sygn. akt Ts 220/07; zob. także wyrok TK z 11 marca 2003 r., sygn. akt SK 8/02).

MARSZAŁEK SEJMU

Grzegorz Schetyna

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, sweeping loop on the left side and a more complex, angular structure on the right side. The signature is written over the printed name 'Grzegorz Schetyna'.